

Een kwestie van veranderen

1 januari 1982

Auteurs: Ingrid Verheggen, Anton Pfeiffer

Volume: 13

Nummer: 6

Pagina's: 15-20

Documenten

- [moer_jrg13_056.pdf](#)

Ingrid Verheggen, Anton Pfeiffer, Middel­school 1, Een kwestie van veranderen. Dit eerste middel­school­artikel komt van de middel­school in Alphen aan de Rijn. De auteurs beschrijven de veranderingen in het leerplan die het middel­school worden met zich meebracht. Daarnaast geven zij aan hoe de heterogeniteit binnen de klas ook tot didactische en organisatorische aanpassing noopte. Inleiding. Gens wordt een beschrijving gegeven van de con­sequenties van de veranderingen voor de taak en het Ashram College. Is een lto mavo havo. Athe de persoon van de docent. Neum scholengemeenschap met op dit moment ongeveer 1100 leerlingen. Sinds augustus 1976 is op het Ashram College in de loop der jaren de school resonans school in het landelijk mid­nagal wat veranderd in de doelstellingen. Inhoudenschool experimenten den en werkvormen van het vak Nederlands die per 1 augustus 1979 heeft de minister van onder­veranderingen hebben zich heel geleidelijk vol­wijs en wetenschappen faciliteiten toegekend om trokken sommige ervan zijn nog steeds aan de het experiment op het Ashram College voor te gang ze zijn niet alle­maal te danken aan de bereiden komst van het middel­school experiment aan in augustus 1982 is gestart met middel­school on­zetten ertoe werden al jaren daar­voor gegeven derwijs in het eerste en tweede leerjaar door discussies binnen de sectie werd gewerkt de schrijvers van dit artikel zijn beiden gedurende aan oplossingen voor door docenten Nederlands een aantal jaren aan de school verbonden als do­gesignaleerde problemen door discussies binnen cent Nederlands zo maakten zij de ontwikke het hele docententeam werd gewerkt aan het for ling mee die in het onderwijs op het Ashram muleren van vakoverstijgende vormingsdoelen college plaatsvond deze kwamen in weekprojecten centraal te staan in dit artikel wordt een poging gedaan om die elke vakdocent kon in deze weekprojecten zijn ontwikkeling te beschrijven eerst worden de inbreng hebben ontwikkelingen in het vak Nederlands weergege hieronder wordt een overzicht gegeven van de ven zowel wat betreft de vakinhoud als wat be verschillen tussen de vakinhouden zoals ze waren treft de plaats van het vak binnen het totale on en zoals ze nu aan het worden zijn bij elk onder derwijsgebeuren op het Ashram College vervol deel worden de nadelen en problemen genoemd 15 die door docent en leerlingen bij dat onderdeel de leerlingen een stuk tekst met een redelijke op gevoeld worden en de manier w aarop w e gepro bouw zinsbouwen spelling kunnen produceren beerd

hebben voor die problemen een oplossing ze moeten een consistente redenering op papier te vinden kunnen zetten het onderwerp en de inhoud van dat stuk tekst kwamen vaak op de tweede plaats de situatie vroeger de verplichte door de leraar opgegeven titels blonken niet altijd uit door originaliteit het ge het voornaamste deel van de beschikbare uren volg was dat in de derde of vierde klas veel spon werd besteed aan het aanleren van vaardigheden taniteit fantasie en speelsheid verdwenen was en het trainen van die vaardigheden de volgende spreken de leerlingen moesten over een onder vaardigheden stonden centraal werp voor de klas iets aan klasgenoten en docent tekstinzicht doelstelling bij dit onderdeel was vertellen de meeste leerlingen overkwam dit een dat de leerlingen een tekst nauwkeurig konden of twee keer in hun schoolcarriere het was dan lezen de hoofd en bijzaken van elkaar konden een tamelijk zenuwslopende e rvaring ze waren onderscheiden en de opbouw van de tekst begre helemaal niet gewend om iets voor de klas te ver pen het tekstinzicht werd getoetst door middel tellen en daarom vreselijk bang om af te gaan van vragen over de tekst de tekst waarmee ge soms werd een poging gedaan om het onderdeel oefend werd was meestal slechts middel om het discussie te oefenen een groot probleem was doel het verkrijgen van tekstinzicht te bereiken het vinden van een geschikt onderwerp als het enkele nadelen van deze werkwijze waren onderwerp willekeurig gekozen werd het was de leerlingen vonden de teksten vaak saai middel om het doel vaardigheid in discussieren waardoor de motivatie afnam te bereiken was de interesse bij de leerlingen de meeste leerlingen slaagden er niet in de zeer matig er kwam nauwelijks discussie op oefen teksten in verband te brengen met de gang teksten waarmee ze in andere vaklessen en in hun lezen jeugdliteratuur leerlingen van de ee rste dagelijks leven te maken kregen daardoor zagen en tweede klassen lezen in het algemeen graag ze de zin van het oefenen met teksten niet in maar de verhalen die in de op school aanwezige leerlingen ontwikkelden strategieen om het bloemlezingen waren opgenomen waren niet al juiste antwoord op een vraag te geven ook als ze tijd even gelukkig gekozen een bloemlezing ver de betreffende tekst niet nauwkeurig hadden be ouderde snel dit was vaak eerder een negatieve keken dan een positieve stimulans om zelfstandig verder spelling de leerlingen kregen uitleg overeen be te gaan met lezen bovendien bleek er een enorm paald spellingsprobleem na oefening volgde toet verschil te bestaan tussen wat leerlingen lazen sing door middel van een dictee ook hier ging variierend van blaadjes voor vrachtwagenchauf het om spellessen om het spellen er werd weinig feurs en stripverhalen tot boeken uit de lemnis aandacht besteed aan het waarom van een correc caat serie het was niet mogelijk hierop in te te spelling de status van het abn dialecten en spelen met de bestaande leesboekjes een deel dergelijke ook voor deze lessen waren leerlingen van de leerlingen haakte dus tijdens leeslessen af niet erg enthousiast te krijgen de leesbeurt hardop voorlezen terwijl de grammatica willekeurige zinnen waren hier mid anderen meelesen is voor veel leerlingen een del om het doel het ontleden van een zin te be moeilijke opgave vooral als het gaat om een reiken dit onderdeel slokte veel lesuren op met tekst die niet aanspreekt of die is geschreven in vaak als enige motivering je hebt het nodig voor een taal die de leerling niet begrijpt veel snel de moderne vreemde talen en voor

latijn le re leerlingen zullen zich niet kunnen bedwin een heel belangrijke ervaring vanuit deze lessen gen om vooruit te lezen als er door een mede was dat grammatica lessen heel selectief werken leerling wordt voorgelezen er zijn leerlingen die het ontleden spelenderwijs leren er veel plezier aan beleven en goede resultaten van de sectie nederlands hebben gepro taten boeken er zijn ook leerlingen die het on beerd om voor de hierboven beschreven proble danks zeer veel inzet nooit onder de knie krij men een oplossing te vinden door het midden gen met alle negatieve gevolgen vandien school experiment is de plaats van het vakonder schrijven doelstelling van dit onderdeel was dat wijs op het ashram college een andere geworden 16 ook dit heeft gevolgen gehad voor het vak neder de situatie nu lands eerst zal een beschrijving gegeven worden van de organisatie van het onderwijs in de eerste gedurende de uren nederlands wordt grotendeels twee leerjaren en de plaats van het vakonderwijs cursorisch gewerkt de cursorische elementen daarin daarna zullen de veranderingen bij het moeten zoveel mogelijk in dienst komen te staan vak nederlands beschreven worden van het werken aan de thema s in de projecturen er blijft een aantal specifieke vakelementen ge de organisatie van het onderwijs handhaafd te weten jeugdliteratuur creatief in de onderbouw schrijven en taalbeschouwing door het werken in het kader van het thematisch in de eerste twee leerjaren en binnenkort in het onderwijs wordt een aantal van de eerder be derde wordt gewerkt met thematisch onderwijs schreven problemen opgelost gedurende een aantal uren per week per leerjaar bij het aanleren van taalvaardigheden beperk werd een vormingsdoel geformuleerd dit doel je je tot die dingen die de leerlingen nodig heb staat centraal in het onderwijs in dat leerjaar ben om met de thema s te kunnen werken in het elke docent streeft naast zijn vakdoelen ook het ideale geval ontdekken leerlingen bij het werken bereiken van het centrale vormingsdoel na voor aan een thema dat ze een bepaalde vaardigheid het eerste leerjaar is het centrale doel het aan missen zo ontstaat vaak de motivatie om in de brengen van een historiciteitsbesef bij leerlingen vaklessen die vaardigheid in te oefenen het doorbreken van bij leerlingen bestaande van materialen die je gebruikt bij het aanleren van zelfsprekendheden voor het tweede leerjaar is de vaardigheden kun je laten aansluiten bij de in het centrale doel leerlingen zich ervan bewust la houd van de thema s het materiaal is dan niet ten worden dat ze in veel groepen thuishoren dat meer willekeurig de leerlingen herkennen de on die groepen niet vanzelfsprekend zijn maar aan derwerpen van een tekst die ze moeten bestude verandering onderhevig leerlingen laten inzien ren ze weten er al wat meer van dit verhoogt de dat het noodzakelijk en belangrijk is om met an motivatie deren samen te werken de veranderingen bij het cursorische deel nog uitgaande van die centrale vormingsdoelen per eens op een rijtje gezet leerjaar zijn voor elk leerjaar drie thema s ontwik tekstinzicht bij thematisch werken moeten de keld waarin alle vakken samenwerken in de pro leerlingen zelfstandig kunnen omgaan met teks jecturen wordt door de leerlingen aan die thema s ten in kranten tijdschriften leerboeken naslag gewerkt in het eerste leerjaar hebben de leerlin werken en dergelijke ze moeten dus een aanpak gen zes uur per week projectonderwijs in het leren om met die teksten om te gaan de tekst tweede leerjaar drie uur per week elk thema keuze kan aansluiten bij het thema er kunnen wordt afges-

loten met een weekproject teksten gebruikt worden uit door leerlingen ge afhankelijk van de mate waarin een vak partici bruikte boeken of teksten die aansluiten bij inte peert in dit projectonderwijs levert dat vak les ressen van leerlingen uren in ten behoeve van het projectonderwijs spelling bij het maken van een verslag van een voor het vak nederlands betekent dit dat in het onderzoek in het kader van een thema is ook de eerste leerjaar twee uur in het tweede leerjaar werkverzorging belangrijk in dit kader wordt een uur wordt ingeleverd de leerlingen krijgen ook aan de spelling aandacht besteed er worden als gevolg daarvan nog maar twee vaklessen ne geen afzonderlijke dictees gegeven als zich een derlands per week probleem voordoet wordt daar op dat moment deze opzet heeft voor de inhoudelijke kant van aandacht aan besteed het vak een aantal consequenties hieronder volgt grammatica dit wordt opgevat als taalbeschou een beschrijving van de inhoud van het vak wing begrippen als communicatie storingen re nederlands zoals dat nu in het eerste en tweede ferentiekader bedoelingen achter taaluitingen leerjaar gegeven wordt komen aan de orde de methodes die bij de moderne vreemde talen gebruikt worden maken ontleden niet meer noodzakelijk schrijven in dit onderdeel komt in de eerste twee leerjaren het accent te liggen op het creatie f 17 schrijven doel hiervan is het stimuleren van de men fantasie en het aanleren van een methode om ei een voorbeeld uit het tweede leerjaar bij het gen gedachten en gevoelens op papier te zetten thema ruzie komt de vaardigheid creatief het onderwerp is niet willekeurig maar sluit aan schrijven op allerlei manieren aan bod het gaat bij een thema of komt voort uit een eigen keuze hier om het onder woorden brengen van emoties van de leerling ook aspecten als layout typogra met name de emoties die bij een conflict of con fie en publiek gericht schrijven spelen een belang frontatie een rol spelen in de loop van de uitwer rijke rol de leerlingen hebben een apart creatief king van het thema leren de leerlingen schrift om aan deze opdrachten te werken het observeren en beschrijven van een persoon jeugdliteratuur hoofddoel is hier het stimuleren het maken van een eenvoudige dialoog van leesplezier en het bespreekbaar maken van het beschrijven van reacties van personen tij leeservaringen ook in verband met eigen ervarin dens een conflict gen de gekozen teksten sluiten aan bij de in een gegevens overzichtelijk op een flap zetten bepaald leerjaar behandelde thema s een voorbeeld uit het tweede leerjaar het cen veranderingen op het didactische vla k trale vormingsdoel is dat leerlingen zich bewust worden van de verschillende groepen waarmee ze een bezwaar tegen middenschool onderwijs dat in hun leven te maken hebben onderwerpen die in vrijwel ieder artikel over dit onderwerp op in de behandelde teksten naar voren komen zijn duikt is dat van de grote heterogeniteit in aanleg hoe ga ik met mijn ouders om wat is mijn rol in binnen een klasverband er wordt dan veronder de klas hoe gedraag ik mij tegenover mijn vrien steld dat welk systeem ter differentiatie men den wat doe ik als ik een hekel aan iemand heb ook bedenkt er toch leerlingen zullen zijn die uit allerlei soorten leesteksten worden aangeboden de boot vallen dit probleem zal zich dan met na dus ook strips en teksten uit jeugd tijdschriften me voordoet aan de extremen van de iq schaal voorzover ze aansluiten bij het onderwerp er alhoewel er veel tegen dit aspect in te brengen is wordt niet meer gewerkt met bloemlezingen valt niet te ontkennen dat

hier een van de grote maar met door de docenten rond een bepaald knelpunten van het middenschool onderwijs ligt thema verzamelde teksten de school heeft een indien dit onderwerp wordt beschouwd vanuit de abonnement op het tijdschrift tikker daardoor beperkte criteria van het traditionele onderwijs zijn veel actuele teksten beschikbaar de thema s daarmee is meteen de beperktheid van deze kri van tikker sluiten vaak aan bij de in een bepaald tiek aangegeven het middenschool onderwijs is leerjaar centraal staande thema s immers een poging om juist de pedagogisch di spreken luisteren bij het werken aan een thema dactische aspecten die in het traditionele onder werken de leerlingen toe naar een eindpresenta wijs waren ondergesneeuwd weer een volwaardig tie waarbij mondeling en schriftelijk verslag ge plaats te geven bij een beoordeling van deze wordt gedaan van de onderzoeksresultaten het vorm van onderwijs zal men dan ook de criteria onderdeel spreken en luisteren moet gericht moeten ontlenen aan die intenties zijn op een training in de opbouw van zo n ver dit ontslaat echter een middenschool niet van de slaggeving omdat iedere groep meerdere malen plicht om op het gebied van kennisoverdracht ze per jaar verslag doet verdwijnt de angst voor ker niet slechter te zijn dan de gewone middelba spreken voor de klas bij de meeste leerlingen re school al was het alleen maar omdat een mid tijdens het doen van een onderzoek gaan de leer denschool die zich op dit gebied fouten permit lingen de school uit om mensen te interviewen teert zichzelf de das omdoet binnen het vigeren ook deze vaardigheid kan in de lessen nederlands de systeem van eindexameneisen elk van de hui getraind worden dige experimenten heeft dan ook zeker een taak om op dit gebied iets te presteren eigenlijk is het hoewel de beschikbare tijd gering is doen we juister om in dit verband te spreken van een pak ook binnen de vaklessen een aantal thema s die ket van taken die rechtstreeks voortvloeien uit thema s sluiten aan bij de centrale vormingsdoe de heterogeniteit van de klassen len van een leerjaar het verschil met het project allereerst dient er op gewezen te worden dat he onderwijs is dat in deze thema s bepaalde vak terogeniteit geen eenduidig begrip is een klas vol vaardigheden op allerlei manieren aan bod ko kinderen is niet alleen heterogeen in aanleg 18 het is dus van het grootste belang dat de leerl in gen vanaf het begin terecht komen in een situatie waarin de heterogeniteit in volle omvang zicht baar wordt bij ons op school werken we daartoe met vaste heterogene tafelgroepen de criteria voor samenstelling van deze groepen worden ont leend aan de doelstellingen van de school waarin als belangrijk punt is opgenomen het leren om gaan met mensen die wat betreft aanleg afkomst en dergelijke verschillend zijn van de eigen per soon in principe blijven deze groepen gedurende enige tijd bij elkaar vaak een jaar maar soms is tussen tijdse wisseling gewenst binnen de vaklessen projecturen en mentoruren wordt de leerlingen een verscheidenheid aan opdrachten aangeboden waarin in mindere of meerdere mate een moment van samenwerking is opgenomen alhoewel wij nog midden in deze ontwikkeling zitten wordt het steeds duidelijker dat op dit punt van uit de horizontale organisatie in laagteams d w z men torgroepen per jaar er eisen gesteld gaan worden aan het curriculum van de diverse vaksecties al snel blijkt dan dat de samenwerking tussen de leerlingen minder vlot verloopt dan zijzelf ver ondersteld hadden omdat op allerlei gebied wrij ving gaat

ontstaan luisteren naar elkaar besluit vormingsprocedures afspraken maken en je eraan houden dit wordt echter door ons niet gezien als een storende factor die op onaangename wijze met de eigenlijke onderwijsdoelen interfereert maar juist ondergesneeuwd in het traditionele onderwijs als een wezenlijk onderdeel van het onderwijs zelf daar ligt voor de docent begeleider het waarin ook nog een spreiding zit over de diverse aangrijpingspunten om de heterogeniteit bespreekvormen van intelligentie maar ook in leerstijlbaar te maken en de leerlingen tot het inzicht te zelfstandigheid geslacht achtergrond en d binnen laten komen dat een medeleerling niet iemand is het traditionele onderwijs wordt deze heterogeniteit die nu eenmaal zo is maar dat er mogelijkheden niteit volkomen buiten spel gelaten de leerlingen liggen tot verandering en dat dit ook geldt voor worden ingedeeld in overwegend homogene groepen de eigen persoon het eigen karakterpen qua cognitieve aanleg dat desalniettemin de naar onze mening ligt hier voor de docenten een andere vormen van heterogeniteit geen beletsel van de meest wezenlijke veranderingen binnen vormen ligt aan de versluierende werking van het het middenschool onderwijs een omschakeling frontale onderwijs alleen de aspecten waarop ge die in ingrijpendheid en consequenties verder selecteerd is worden aangesproken dus dat loopt gaat dan welke verandering in het curriculum wel minder gemakkelijk gaat het wanneer men ook omdat het de persoon van de docent raakt binnen een dergelijk systeem een andere onder als wij terugkijken op de jaren die achter ons lig wijsvorm probeert toe te passen bijvoorbeeld gen dan valt ons op hoe we soms tegenstribbe groepswork dan worden de voornoemde andere lende steeds minder vakdocent zijn geworden en verschillen tussen leerlingen die juist dan op on steeds meer mentor en daarmee is er iets fundamenteel verwachte wijze aan het licht treden vaak het menteel veranderd in onze opstelling naar de grote breekpunt kinderen toe het zijn niet meer lieve aardige objecten die je iets moet leren en dan ben je klaar alleen al om te veel werkdruk op de docenten te het zijn kinderen die je mee helpt opvoeden en vermijden maximaal 2 middagvergaderingen per die taak heeft niet zo n duidelijk einde week het contact met de vaksectie afnemen dit in de veelomvattendheidensan ligt een grote uit is mogelijk geworden door een grote hoeveelheid daging zeker naar een vernieuwd denken over de voorwerk die door de vaksecties is verricht tij plaats en functie van het onderwijs maar ook een dens de voorbereidingsjaren hebben de secties gevaarlijk moment van mogelijke zelfoverschat een leerplan opgesteld voor het eerste en tweede ting daarom is het zonder meer een vereiste dat leerjaar dit is vastgelegd in het schoolwerkplan deze prenties ook systematisch en organisatorisch vervolgens is op basis daarvan het lesmateriaal risch goed worden onderbouwd en dat nauwkeurig gemaakt het derde leerjaar is tot nu toe buiten rig de grenzen worden aangegeven van wat we beschouwing gebleven omdat eerst de problema wel en wat we niet meer kunnen ook naar ons tiek van de afsluiting en doorstroming goed door zelf toe dacht moet worden uiteindelijk zal hieruit de situatie moeten organisatie groeien dat de pe docenten gezamenlijk het pro binnen onze school werken we hard aan de tot gramma voor hun pe vaststellen daarbij gebruik standkoming van een dergelijke opbouw in grote makend van het door de vaksecties aangedragen lijnen stemt deze overeen met het tkg model materiaal en rekening houdend met het curricula dat vanuit west

duitsland naar ons land is overge lum voor het projectonderwijs 6 uur per week
waaid de docenten zijn hierin georganiseerd per is al het materiaal al aanwezig
dat is voor de aan jaar laagteam deze laagteams zijn weer ver vang van het experi-
ment gemaakt door een taak deeld in pedagogische eenheden pe waarin 3 uren-
groep waarin bijna alle vaksecties waren ver a 4 klassen zijn samengevoegd uit-
gaande van 2 tegenwoordigd er is daarbij van uitgegaan dat de mentoren per klas
zijn er 6 a 8 mentoren per pe vakuren voor zover noodzakelijk een curso deze men-
toren geven de vaklessen in elkaars klas rische ondersteuning geven van de
vaardigheden sen zodat iedereen alle kinderen uit de pe kent die in dit thematisch
onderwijs voorkomen dit team van docenten is verantwoordelijk voor een on-
twikkeling die het laatste jaar in gang is onderwijs en begeleiding in de klassen
die bij de gezet is een hernieuwde poging het onderwijs pe horen zij hebben daar-
toe een redelijk grote aanbod te differentieren in het verleden zijn hier autonomie
die volgens plan zal moeten gaan toe op school al diverse pogingen daartoe ge-
daan die nemen naarmate het experiment verder gaat echter steeds kapot liepen
op de nadelen die aan het zal overigens duidelijk zijn dat de relatieve ieder van de
tot nu toe uitgeprobeerde methoden luxe van 2 mentoren per klas alleen mogelijk
is verbonden waren zonder de mening te zijn toe vanuit de omstandigheid dat
iedere docent ver gedaan dat wij thans het ei van columbus in ons plicht mentor is
en door de grote inschikkelijk dopje hebben staan gaan we nu een poging wa heid
van de bovenbouw wel licht zal in de toe gen de leerstof te differentieren naar di-
dactische komst de toeloop van docenten met een dubbele verschillen zoge-
naamde leerwegen wij onder bevoegdheid de personele mogelijkheden in dit schei-
den daarbij een theoretische een concrete opzicht verruimen binnen de klas zijn
de leer en een meer praktische d i speelse leerweg lingen gegroepeerd volgens de
hierboven aange mocht dit systeem bevallen dan zullen wij pro duide vaste tafel-
groepen beren in een later artikel hiervan een beschrijving naarmate de pe in be-
langrijkheid toeneemt zal te geven 20